



LAUSUNTO

23.05.2016

Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Asia LAUSUNTOPYYNTÖ LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI
YMPÄRISTÖNSUOJELULAIN MUUTTAMISESTA (YM6/400/2016)

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa ympäristönsuojelulain muuttamista koskevasta luonnoksesta. Muutosesityksessä ehdotetaan, että ympäristönsuojelulain haja-asutuksen talousjätevesien kiinteistö-kohtaista käsittelyä koskevaa sääntelyä kohtuullistetaan ja selkeytetään eräiltä osin. Muutokset koskisivat ennen vuotta 2004 rakennettuja talousjätevesien käsittelyjärjestelmiä.

Ehdotuksen mukaan perustason puhdistustasovaatimuksen noudattaminen riippuisi siitä, millaisella alueella kiinteistö sijaitsee ja toisaalta myös osin siitä, millaisia toimia kiinteistöllä tehdään. Esityksessä ehdotetaan, että enintään 100 metrin etäisyydellä vesistöä olevalla alueella ja vedenhankintakäytössä olevalla tai siihen soveltuvalla pohjavesialueella tulisi kiinteistökohtainen talousjätevesien käsittelyjärjestelmä muuttaa vastaamaan perustason puhdistustasovaatimusta 31 lokakuuta 2019 mennessä. Tästä velvollisuudesta voisi kunnan toimivaltainen viranomainen myöntää nykyiseen tapaan poikkeuksen, jonka myöntämisen edellytyksiä kuitenkin lievennettäisiin nykyisestä.

Esityksessä ehdotetaan, että muualla kuin edellä mainituilla alueilla perustason puhdistusvaatimus tulisi noudatettaviksi silloin, kun kiinteistöllä tehdään tietynlaisia korjaus- ja muutostöitä. Jos kiinteistöllä tehdään joko talousjätevesijärjestelmään kohdistuva tai rakennuksen rakentamiseen verrattavissa oleva korjaus- ja muutostyö, tulee järjestelmä saattaa vastaamaan perustason puhdistusvaatimusta. Perustason puhdistusvaatimuksen noudattamisen ajankohta määräytyisi näissä tilanteissa kiinteistökohtaisesti.

Kunta voisi edelleen antaa perustason puhdistusvaatimusta ankarampia vaatimuksia, jotka perustuvat paikallisiin ympäristöolosuhteisiin. Lisäksi ehdotetaan säädettävän uusi pykälä talousjätevesijärjestelmää koskevasta selvityksestä ja käyttö- ja huolto-ohjeista.

Lausunto Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry. (jäljempänä Liitto) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja Liiton edustajan osallistumisesta asiaa valmistelleen työryhmän työhön.

Tiivistettynä Liiton kommentit liittyvät ehdotuksessa huoleen siirtymäaikojen jatkuvan pidentämisen negatiivisista vaikutuksista, vesiensuojelun näkökulmasta riittämättömästi määritellyistä herkistä ranta-alueista ja tiiviisti rakennettujen alueiden puuttumisesta herkkien alueiden määrittelystä. Edelleen Liitto suhtautuu kriittisesti poikkeamismahdollisuuksien näin merkittävään lieventämiseen sekä esittää joukon yksityiskohtaisempia ehdotuksia, jotka Liiton näkemyksen mukaan parantaisivat lopputulosta vesiensuojelun kannalta järkevällä tavalla.

Seuraavassa yksityiskohtaisemmat kommentit perusteluineen.



Siirtymäaikojen jatkuvaa pidentämistä tässäkin tapauksessa jopa puolellatoista vuodella pitää Liitto erittäin valitettavana. Toistuva siirtymäaikojen muuttaminen saa ihmiset kuvittelemaan, että siirtymäaika ei tule koskaan täyttymään. Lisäksi esityksessä todetaan, että siirtymäaika koskisi arviolta ainoastaan 20.000 kiinteistöä eli alle 10 % alkuperäisestä.

Liitto esittää, että siirtymäaika pidetään ennallaan näiden herkiksi alueiksi määriteltyjen kiinteistöjen osalta. Muilla alueilla määräykset tulevat esityksen mukaan voimaan vain kun kiinteistöllä tehdään tietynlaisia korjaus- ja muutostöitä. Todettakoon tässä yhteydessä, että tällä tavoin toimien Suomi ei voi tavoittaa vesien hyvää tilaa jo kuormitetuilla tiiviisti asutuilla alueilla. Vesiensuojelu jääkin näin paikallisten päätösten eli kunnallisten ympäristönsuojelumääräysten varaan.

Herkkien alueiden määrittelyä Liitto pitää vesiensuojelun näkökulmasta riittämättömänä. Esityksessä herkäksi alueeksi on katsottu vain 100 m etäisyys vesistöön, mikä ei turvaa vesien hyvän tilan saavuttamista. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen rantavyöhykkeen leveyden on tulkittu oikeuskäytännössä ulottuvan keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta paikallisten olosuhteiden mukaan 200 m saakka. Herkän alueen rajaaminen 100 metriin jättää siis monin paikoin osan MRL:n tarkoittamasta rantavyöhykkeestäkin kokonaan pois. Tätä metrimäärää tuleekin pitää ehdottomana minimivaatimuksena ja Liitto esittääkin metrimäärän pidentämistä vähintään 200 metriin. Vesilain mukainen vesistön määrittely sisältää myös vesistöön laskevat purot. Lainmuutoksessa esitetty mahdollisuus kunnille säätää tiukempia määräyksiä on erittäin tärkeää säilyttää. Liitto pitää sekavuuksien välttämiseksi hyvänä sitä, että valtionhallinnon tasolla herkällä alueella noudatetaan perusvaatimustasoa. Monet kunnat ovat jo vuosia sitten antaneet tätäkin laajemmalle alueelle perustasoa tiukempia vaatimuksia, joita tulee säädösmuutoksen mukaan edelleen noudattaa. Samaa aluetta koskevat erilaiset ja pahimmillaan ristiriitaiset määräykset aiheuttavat kansalaisissa sekaannusta. Luokiteltujen pohjavesien määrittämistä herkiksi alueiksi Liitto pitää erittäin tärkeänä, mutta kymmenet tuhannet ihmiset ovat oman juomavesilähteen varassa eikä näitä ole huomioitu säädösmuutoksessa mitenkään. Liitto esittää, että taajaman kaltaisilla haja-asutusalueilla jätevesijärjestelmien uusiminen tulee tehdä herkkien alueiden aikataulussa. Kunnat voivat sitten määritellä näille myös tiukemman puhdistustason tarvittaessa.

Poikkeamismahdollisuuksia on merkittävästi lievennetty ja esityksessä lähdetään siitä, että pelkästään taloudellisilla perusteilla voi saada 5 vuoden poikkeamisen siirtymäsäännöksistä. Nämä myönnettävät poikkeukset koskettavat herkkiä alueita, missä harkinnassa tulisi ehdottomasti huomioida myös ympäristön pilaantumisen mahdollisuus. Liitto pitää erittäin tärkeänä sitä, että ympäristön suoranaississa pilaamistapauksissa säädökset antavat viranomaisille mahdollisuuden määrätä järjestelmä kunnostettavaksi välittömästi.

Poikkeamismahdollisuutta on lavennettu myös koskemaan tilanteita, joissa ympäristöön aiheutuvaa kuormitusta olisi kiinteistön käyttö huomioon ottaen pidettävä vähäisenä. Vähäisyys edellyttäisi, ettei kiinteistöllä asuvien lukumäärä merkittävästi poikkeaisi keskimääräisestä tilanteesta kuormitusta lisäävästi. Esityksessä mainitaan keskimääräiseksi asukasmääräksi kolme henkilöä, jota ei saisi ylittää merkittävästi, jotta viiden vuoden lykkäyksen voisi saada. Liitto kyseenalaistaa tällaisen tulkinnan vähäisestä kuormituksesta. Ensinnäkin neuvonnassa kerätyn kokemuksen perusteella vakituisen asutuksen asukasmäärän keskiarvo on huomattavasti kolmea alhaisempi (n. 2,5). Mediaani ja tyyppiluku ovat kaksi, mikä kuvaa osuvasti haja-asutusalueille tyyppillistä asutusta. Käytännössä n. 75 % vakituisesta asutuksesta on ≤ 3 henkilön asuttamia ja jopa 60 % on \leq



2 henkilön asuttamia. Liitto katsookin, että ympäristöön aiheutuvan kuormituksen vähäisyys pitäisi arvioida keskimääräistä vähäisemmän asukasluvun (keskimääräisen asukasluvun sijaan) eli 1 henkilön mukaan. Vapaa-ajan asutuksessa vastaava vuorokausimäärä voisi olla edellytys poikkeamisen saamiseen. Toiseksi ympäristökuormituksen vähäisyydessä tulisi huomioida käytössä oleva jätevesijärjestelmä, koska käyttöasteen ja asukasmäärän lisäksi tällä on ratkaiseva merkitys ympäristökuormituksen muodostumiseen. Mikäli esimerkiksi käytössä ei ole lainkaan vesikäymälää tai sen jätevedet johdetaan umpisäiliöön, jää käsiteltäväksi ja ympäristöön johdettavaksi vain pesuvesiä, jotka kuormittavat vesistöjä käymäläjätevesiä selkeästi vähemmän. Mikäli herkän alueen määritelmä pidetään esitetyssä 100 metrissä, vastustaa liitto poikkeuksen lieventämistä esitetyllä tavalla eikä poikkeamista pidä missään tapauksessa sallia ilman ympäristönsuojelullisia harkintaa eli selvät pilaantumistapaukset tulee pystyä estämään kaikissa tapauksissa.

Herkkien alueiden ulkopuolisilla alueilla jätevesijärjestelmän uudistaminen siis sidottaisiin rakennuslupaa vaativien peruskorjausten yhteyteen. Liiton mielestä tämän ei varmaankaan ole järkevää olla mikään automaatti, vaan uudistamistarve tulisi eteen silloin, kun peruskorjaus vaikuttaa jäteveden laatuun tai määrään.

100 avl pienpuhdistamoiden rinnastaminen pienkiinteistöihin säädösten soveltamisessa on Liiton mielestä täysin kestämatöntä. Nämä puhdistamot ovat tyypillisesti sellaisia, joissa käyttöaste vaihtelee huomattavasti eri vuodenaikoina. Tällöin puhdistamon hoito ja toimivuuden sekä vaikutusten seuranta on äärimmäisen tärkeää. Käytännössä lupavelvollisuuden poistaminen näiltä puhdistamoilta on eri puolilla Suomea johtanut siihen, että käyttö- ja vaikutustarkkailut on kokonaan lopetettu. Em. laitokset tulee pikimmiten palauttaa lupavelvollisuuden piiriin tai niille tulee vähintäänkin määrätä velvoite tarkkailla toimivuutta ja vaikutuksia ja raportoida siitä viranomaisille. Liitto esittääkin, että tätä koskeva valmistelu tehdään laki- ja asetusmuutosten yhteydessä.

Jätevesijärjestelmien käyttöön ja huoltoon tulee kiinnittää nykyistä enemmän huomiota. Lietteenpoistoa koskevaa asetuksenantovaltuutta ei tule missään nimessä poistaa. Ehdotamme, että ympäristönsuojelulakiin tai sen nojalla annettavaan asetukseen valmisteltaisiin jatkossa yksilöity vaatimus lietteenpoistosta seuraavalla tasolla:

- Pesu- ja käymälävesiä sisältävien talousjätevesien saostussäiliöihin kertyvä liete olisi poistettava vähintään kahdesti vuodessa (henkilömäärästä riippuen myös yksi kerta voi riittää)
- Pelkkien pesuvesien saostussäiliöön kertyvän lietteen voi kompostoida omatoimisesti kiinteistöllä, jos liete on kompostoitavassa muodossa ja sen määrä on vähäinen.

Tehostettu ja yhtenäinen neuvonta on Liiton mielestä keskeisen tärkeä keino jätevesien käsittelyn edistämiseksi haja-asutusalueilla. Viime vuosien neuvontatyö on osoittautunut tulokselliseksi. Neuvontaa tulee jatkaa vähintään siirtymäajan loppuun, mutta sitä tulee tarpeen mukaan myös voida ulottaa sen jälkeiselle ajalle, koska jätevesijärjestelmien uudistaminen tulisi herkkien alueiden ulkopuolella perustumaan jatkossa vapaaehtoisuuteen. Myös tiedotukseen tulee panostaa erityisesti lainsäädäntömuutosten voimaan tullessa. Neuvonnan lisäksi jätevesien käsittelyä olisi ohjattava entistä painokkaammin rakennusmääräyksillä haja-asutusalueiden uusien rakennusten **pesu- ja käymälävesien erillisviemärintiin, jolloin myös käymäläjätteiden hyödyntäminen helpottuisi**. Liitto korostaa, että pesu- ja käymälävesien erilliskäsittely sekä siihen liittyvä



käymäläjätteen hyötykäyttö on ympäristöystävällisin, taloudellisesti edullisin sekä pilaantumiselle herkällä alueella joskus ainoa tapa ratkaista jätevesihuolto.

Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry:n puolesta

Pekka Kansanen
Toiminnanjohtaja, FT, dos.
GSM: 050-3444496
E-mail: pekka.kansanen@vesiensuojelu.fi